

A HALÁSZAT MINDEN ÁGAZATÁT FELŐLELŐ SZAKLAP — KIADJA: AZ ORSZ. HALÁSZATI EGYESÜLET
FELELŐS SZERKESZTŐ: IFJ. DR. SZABÓ ZOLTÁN — SEGÉDSZERKESZTŐ: DR. JACZÓ IMRE

Kéziratok és szakkérdések a szerkesztőség címére küldendők
Előfizetési díjakat és hirdetések az Országos Halászati Egyesület Budapest, V. ker., Kossuth Lajos-tér 11. II. em. 255 fogad el

MEGJELENIK EGYPELŐRE MINDEN HÓ KÖZEPÉN
Az Országos Halászati Egyesület tagjai tagdíj fejében kapják.
Nemtagoknak előfizetési díj: { Egész évre 24 pengő.
Fél évre 12 pengő.
Külföldre egész évre 30 pengő.
Postatakarékpénztári csekkssz.: 10.094. — Állami alkalmazottaknak 50 %-os kedvezmény jár.

Verantwortlicher Redakteur: Dr. Zoltán Szabó jun.
Administration: Ungarischer Landesfischerei-Verein, BUDAPEST, V., Kossuth Lajos-tér 11. II. em. 255.

Szerkesztőség: Budapest, II., Herman Ottó-út 15 sz. Országos m. kir. Halélettani és Szennyvízvizsgáló Intézet

HALÁSZAT — (FISCHEREI)
FACHBLATT FÜR DIE GESAMTINTERESSEN DER FISCHEREI
Organ des Ungarischen Landesfischerei-Vereins Budapest.

Redaktion: Kgl. Ung. Landesanstalt für Fischereibiologie und Abwasserkunde. Budapest, II., Herman Ottó-út 15 sz.

TARTALOM: Halfogyasztásunk és a halpropaganda. Uzoni László. — Hegyvidéki víztároló medencék halászati jelentősége. K. Gy. — Előzetes beszámoló a németországi tanulmányi utamról. Dr. Woyanovich Elek kir. főadjunktus. — A HALÁSZATI ÉV. Ifj. dr. Szabó Zoltán. — Személyi hírek. — Árjegyzés. — Hirdetések.

INHALTSANGABE FÜR DAS AUSLAND: Unser Fischverbrauch und die Fischpropaganda. — Die Bedeutung der Wasserhochbehälter bei der Fischerei. — Vorhergehende Berichterstattung von meine Studienreise in Deutschland. — Das Fischereijahr. — Neuigkeiten. — Preisliste. — Anzeigen.

Halfogyasztásunk és a halpropaganda

Magyarország évi halterméséről pontos statisztikai adataink nincsenek. Még tógazdaságaink terméséről sem, annál kevésbé nyíltvizeink halászatának eredményeiről. Ez utóbbi azonban érthető is, mert ha a nagyobb területen dolgozó halászbérlők vezetnének is nyilvántartást fogásaiokról, és azok eredményét közölnék is, akkor sem tudnók, hogy a kishalászok és sporthorgászok halászati tevékenysége egy-egy évben mennyiségileg mit jelent. Ha pedig Hazánk haltermését pontosan nem tudjuk, nyilvánvalóan halfogyasztásunk évi fejadagjának „kiszámításáról” sem lehet szó. Az erre vonatkozó közlések mind csak becslésen, találgatáson alapulnak.

A Halászat januári számában Manninger G. Adolf az ország évi haltermését 95.000 q-ra, a belföldi fogyasztást pedig évi 82.000 q-ra becsülte.
Két évvel ezelőtt egyik halászati szaktekintélyünktől hallottam a következő összeállítást. Tógazdasági termésünk 40.000 q, természetes vizeink halászatának évi eredményét átlagban szintén 40.000 q-ra tehetjük, — ebből 15.000 q a Balaton hala. Kiviszünk külföldre 10.000 q tógazdasági és 5.000 q nyíltvízi halat, marad tehát belföldi fogyasztásra 65.000 q. Úgy vélem, ez az utóbbi mennyiség kevesebb, Manninger G. Adolf becslése pedig (főleg tógazdasági vonatkozásban) több a valóságosnál. Persze ezt a feltevésemet semmiféle adattal sem tudom igazolni.

Állítólag a huszas években a Magyarország-i halfogyasztás fejadagja 35 dg volt, — tehát kétségtelenül lényegesen kevesebb, mint Európa más országaiban, akár a nyugati, akár a balkáni államok lakosságának halfogyasztását vizsgáljuk. Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy a legtöbb európai ország tengerpart mellett fekszik, — vizont az is igaz, hogy a tengertől elzárt országok lakosainak táplálkozásában is sokkal nagyobb jelentősége van

a tengeri halnak, mint nálunk magyaroknál.

A külföldi és Hazánk halfogyasztásának vizsgálata egyaránt arra a megállapításra vezethet bennünket, hogy a halfogyasztás ott a legnagyobb, ahol leginkább megszokták. Ahol a nyugodt békeidőkben gyakran került halféle a család asztalára, jobban értékelték az elkészítéséhez. És mert többféle módon és ízletesebben sütötték-főzték a különféle hal-ételeket, nemcsak megszokták, hanem meg is szerették.

Magyarország vidéki városai közül egyike a legtöbb halat fogyasztóknak Pécs városa. Ez a tény annál meglepőbbnek látszik, mert Pécsnek még valamire való patakja sincs, nemhogy halban bővelkedő folyója volna. Az erős halfogyasztás mégis érthető. A Dráva-köz, az annyit emlegetett „baranyai háromszög”, mindig rendkívül gazdag volt halban. Az első világháborút megelőző időben a bőséges halászsákmány főképpen az eszaki és a pécsi piacon értékesült. A pécsi piacra leginkább kopácsi halászok, halkereskedők jártak. Öregbék pécsiek mesélik, hogy a ma is régi nevét viselő Hal-téren egy-egy békebeli hetipiac alkalmával 20—25 hallal megpakolt székért várta a halat vásárló pécsi háziasszonyokat és a vidéki „pógár”-vevőket. A kora délutáni órákra rendszerint el s fogyott a gyékényre, jég közé terített portéka. Ha pedig az eső elmosa a piacot, a kopácsiak egy kis kerülővel tértek haza, és közben elfaluták megmaradt halukat. Így aztán nemcsak Pécs városa, hanem közelebbi és távolabbi környéke is gyakran hozzájutott a Duna és Dráva ízletes halaihoz.

Természetesen a víz mellett épült városok, községek lakosai általában több halat fogyasztanak, — épen azért, mert gyakran hozzájutottak és megszokták. Talán azt mondhatjuk, hogy minél több hal van valahol, annál többet fogyaszt a lakosság. Ha nincsenek is számszerű adataink a halfogyasztásról, mégis tud-

juk, hogy az apatiniak sokkal több halat esznek, mint pl. a halászléjükről híres szegediek. És aligha járnak messze az igazságtól, akik azt állítják, hogy a halfogyasztás fejadagja Hazánkban, ha nem is épen Apatinban, de valahol a Délvidéken lehet a legnagyobb.

Halfogyasztásunk értékesítése a harmincas évek előtt nem okozott gondot. Ami halat Magyarországon kifogtak vagy termeltek, az el is fogyott. Ha nem bent az országban, akkor a határokon túl. A gazdasági válság azonban a halértékesítést is súlyosan érintette. Kiviteli lehetőségeink megszűntek, az elgyengült belföldi vásárlóerő pedig nem volt képes megbirkózni a piacra kerülő mennyiséggel. Termelők és kereskedők egyformán megszínylették ezeket az éveket. Egyes termelők a kereskedők kikapcsolásával vitték piacra halukat, mások kocsiara raktak egy-két mázsát és a tógazdaság környékén faluztattak vele. A kínálat addig nem ismert méreteket öltött, a kereslet viszont sehogyan sem akart élénkülni. Az árak mind lejjebb és lejjebb zuhantak, annyira, hogy az eladási ár már a termelési költségeket sem fedezte, — vevő azonban így is csak nehezen akadt.

Az Országos Halászati Egyesület sem nézte tétlenül a mindinkább rosszabbodó állapotokat. A napilapokban verses reklámmondatok igyekeztek felkelteni az érdeklődést a ponty iránt. (Pl. „Tokaji bor méltó párja, — ponty, az ételek királya.”) A tükörpontyot ábrázoló rajz alatt más-más ponty-recept biztatta kipróbálásra a háziasszonyokat. Ebben az időben született az utóbbi évtizedek vitathatatlanul legsikerültebb, legötletesebb plakátja: „Mondja marha, mért oly bús? Olcsóbb a ponty, mint a hús!” A reklámhadjárat nem is maradt eredménytelen, a közönség egyre több halat vásárolt, de még mindig nem annyit, hogy piacra kerülő egész halmennyiség elkülöníthető volna. Pedig a kiskereskedők is megtettek minden tőlük telhetőt. A halakat megtisztították, később fel is szeletelték, egyre jobban elterjedt a „süllőfilé”, a „pontyfilé”, — sőt voltak kereskedők, akik még a keszeget is „megfilézték”, csak hogy kedvébe járjanak vevőiknek.

A fogyasztóközönség nem is panaszkodhatott. A marhahúsnál is olcsóbb 80—90 filléres ponty olyan néprétegekkel is megismertette a halat, amelyek számára addig elérhetetlen volt, vagy amelyek azelőtt nem is gondolták rá. A vendéglők étlapjain is mind gyakrabban szerepelt a hal. Nemcsak rostos, rántva vagy halászlének elkészítve, hanem a legkülönfélébb és legváltozatosabb módokon is. Egymás után váltak ismertté olyan vendéglők, amelyek halkülönlegességeiknek köszönhetően hírnevüket és népszerűségüket. Pár évvel azelőtt ilyesmire még gondolni sem lehetett!

Az általános halpropaganda tulajdonképpen csak ponty-propaganda volt. Csúpan Zimmerék igyekeztek a balatoni fogast — többféle módon — még ismeretlenebbé tenni, természetes vizeink egyéb halfajtaínak propagálására azonban nem került sor. Igaz ugyan, hogy a pontyhírverés az egyéb halfélék fogyasztásának elterjedését is elősegítette.

Lassan elmúltak a halértékesítés nehézségei. A halászok és tógazdák, akik nem tudták halukat eladni, a kereskedő, aki akkoriban csakugyan a „ráfizetésből” élt, a harmincas évek derekán észrevehette, hogy a belföldi fogyasztás jelentősen megnövekedett. Állítólag az évi fejadag 35 dg-ról 60 dg-ra emelkedett. A gazdasági válság idején az előállítási árán alul vett és kereskedői haszon nélkül továbbadott olcsó ponty tulajdonképpen hatalmas — de kétségtelenül keservesen kényszerű — reklám-költséget fizettetett termelővel és kereskedővel egyaránt. A hal azonban épen rendkívül olcsósága következtében egyre népszerűbbé lett. A vendéglők halfogyasztása megsokszorozódott, és a háziasszonyok is mind gyakrabban illesztették a család étrendjébe az addig asztalukra csak nagyritkán kerülő halat. Akik pedig megismerték, meg is szerették. De ez egészen természetes is. Még soha senkitől sem hallottam, hogy az ize miatt nem szereti a halat. A legtöbbben a szálkától félnek, vagy legalábbis röstelnek bibelődni vele. Ez a magyarázata annak, hogy a köztudatban a harcsa és a süllő számít a „legjobb” halnak, pedig hát igazán nem ezek a legízletesebbek.

A háború kitörésével együttjárt a közlekedési viszonyok fokozódó rosszabbodása. A háború első éveiben azonban a belföldi halfogyasztás nem emelkedett számottevően. Mindössze az történt, hogy feleslegeinket könnyen el tudtuk helyezni külföldön. Erre azonban nagy szükségünk is volt. A visszatért Délvidék Magyarország évi haltermését jelentősen megnövelte, — sokkal nagyobb arányban, mint amit a visszatért országok lakossága jelentett halfogyasztók tekintetében. A délvidéki hal régebbi, természetes piaca (a Balkán felé) lezárult, úgyhogy bizony valóságos „halkrach“ következett volna be (még 1942-ben is!), ha az egyszerre nagy tömegben piacra kerülő nyíltvízi halakat nem tudjuk kiszállítani. A belföldi fogyasztás emelkedését ugyanis a zsírszűke akadályozta. Az Országos Halászati Egyesület akkoriban ki is adott egy füzetkét, amely a halak zsírtalan elkészítési módjait ismertette.

A halfogyasztás lényeges emelkedését csak a húsjegyek bevezetése után vehettük észre. Először a vendéglők szükséglete nőtt meg, később a magánháztartások egyre inkább élénkülő érdeklődése is fokozta a keresletet.

Noha a zsírfajdag semmivel sem lett több, ma mégis rengetegen keresik a halat. Nyilvánvaló ebből, hogy csak a kényszerűség okozza a mai — már inkább túlekedésnek nevezhető — keresletet. A fogyasztóközönség elsősorban

azért veszi a halat, mert nem kap mást. Sajnos épen most, amikor az eddigi legbőségesebb halfogás és a haltermés többszörösét is könnyen fel tudná venni a belföldi piac, természetes vizeink halászata a kedvezőtlen vízállás következtében nagyon-nagyon nyomorúságos. De a takarmányozási nehézségek miatt tógazdaságaink haltermése is megcsappant. A halkereskedők áruhelyei előtt kigyózó ember-sorok nem a közönség megváltozott ízlésének, hanem a megváltozott viszonyoknak bizonyítékai. Márpedig ez az eljövendő békeévek halfogyasztása szempontjából nemhogy örvendetes lenne, hanem sokkal inkább aggasztónak mondható. A közönség ugyanis ma kényszerűségből vesz olyan halat, amelyet épen kap, de amelynek izletes elkészítéséhez nem nagyon ért. (Egy vevő kérdezte a minap: „Milyen élőhalak van?” „Kárász” — hangzott a felelet. „Kérek egy háromkilósát” — mondta, — és az ehhez hasonló párbeszédnek nagyon gyakoriak.) Talán egyetlen ételmicünkünk sincs, amelyet olyan kevesen tudnának igazán jól elkészíteni, mint épen a halat. Aki evett már jó halpapríkást, tapasztalhatta, milyen lötytyöket etetnek az emberekkel halász-lé vagy halpapríkás címén. A szakácskönyvek sokféle, változatos hal-étele sem jelent lényeges segítséget manapság, hiszen a legtöbb háztartásban hiányzik a hozzávaló. Hallottam már ilyen kifakadást: „Csak múljon el a háború,

soha többé nem fogunk halat enni!” Pedig ha a háziasszonyok megtanulnák a sokféle hal sokféle elkészítési módját, a háború után jóval kevesebb gondja lenne a tógazdának, halásznak, halkereskedőnek, mint voltak a háború előtt. Ámde a magunk érdekén felül, — úgy érzem — nekünk halasoknak kötelességeink is vannak a fogyasztóközönséggel szemben, amely ma minden halat megvesz és amely sokszor a hal árával sem törődik, nem bánja akármennyit is kérnek tőle, csak halhoz jusson. Meg kellene tanítani a hal elkészítésére, akik ma csak kényszerűségből, hús-pótlónak vásárolják a halféléket.

Jól tudom, hogy ez épen ma nem könnyű feladat, hiszen nincsen elég zsír, vaj, olaj, nincsen tejföl, tojás, nincs morzsa, — nem is szólva arról, hogy a különleges halételek elkészítése mennyire bajos mostanában. Ámde az is kétségtelen, hogy a ma minden mennyiségben, nagyságra és fajtára való tekintet nélkül eladható halat mégiscsak elkészítik valamiképpen, mert nyersen aligha fogyasztják el. Igenis elkészíthető a hal izletes módon ma is, „háborúsán” is, — de az is tagadhatatlan, hogy nagyon sok háziasszonynak módjában áll a „békebeli” elkészítés, mert a hozzávalót megszerezte „feketén”. Ne törődjünk most azzal, hogy ez helyes vagy helytelen, hanem számoljunk a való tényekkel. Vegyük tehát figyelembe, hogy

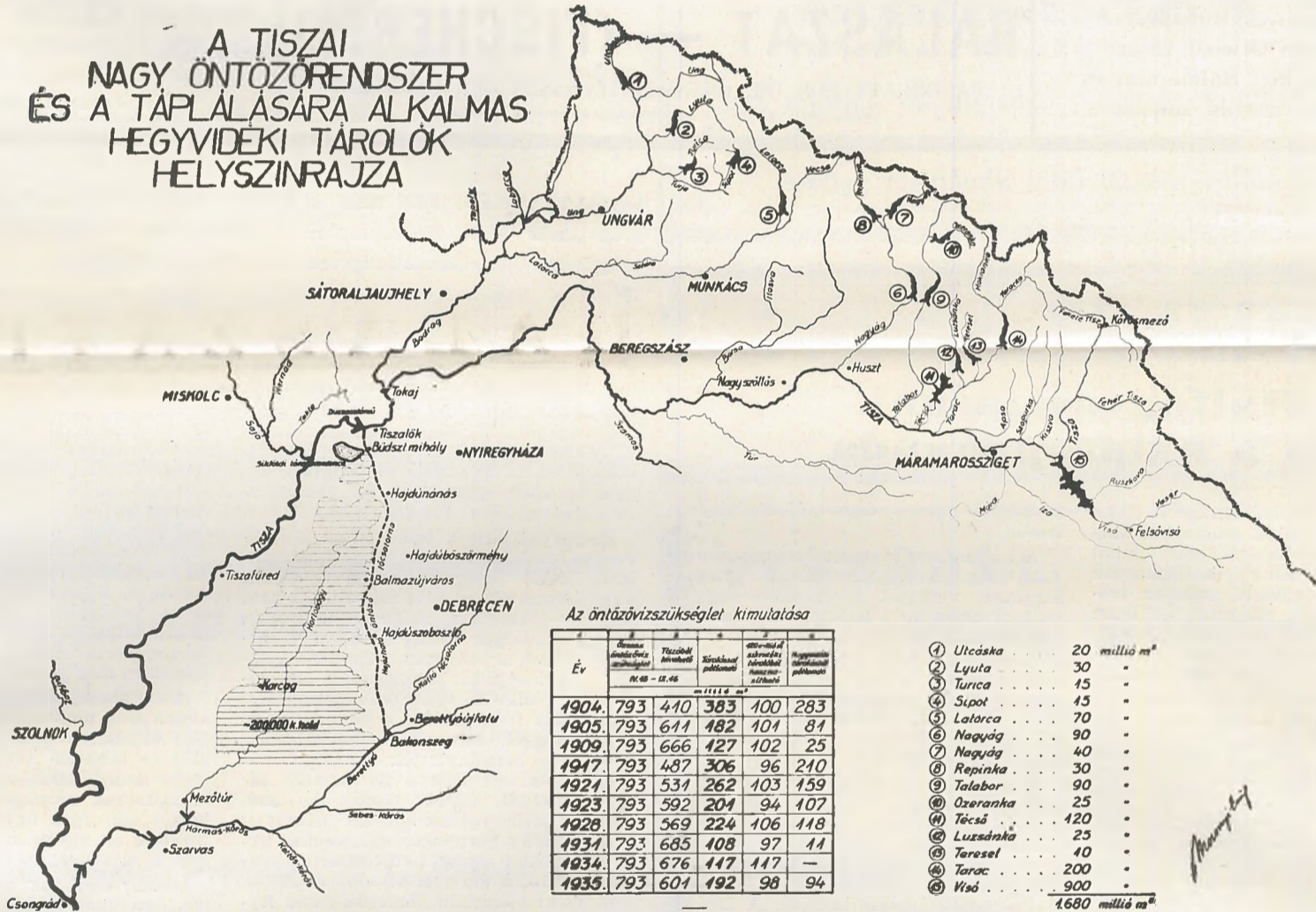
ma is nagyon sokan meg tudják szerezni a hal legkülönfélébb elkészítéséhez szükséges hozzávalót, és el is készítik, — ha értenek hozzá.

Úgy gondolom, hogy nagy gondalal összeállított és aprólékos részletezéssel megírt recept-füzetet kellene kiadnunk. Ebben két csoportra oszlanék a halételek leírása. Külön kerülne a háborús elkészítési módok, amelyek megírásakor számolnánk a mai beszerzési lehetőségekkel, és külön a „békebeli” viszonyokhoz mért halreceptek. Ebben a füzetben részletesen, fényképekkel szemléltetve kellene leírni, megmagyarázni a hal tisztítását, szeletelését, a süllő és ponty „filézését”, de ismertetni kellene a halak sütésének-főzésének minden kis mesterfogását is. Egy ilyen füzet elkészítése és kinyomtatása nem jelentene akkora költséget, amekkorát ma a termelők és kereskedők — minden különösebb megerőltetés nélkül — megnevezhetnének. Ha azután az elkészítendő recept-könyvet el is juttatjuk a fogyasztóhoz (ez már a kiskereskedelem feladata lenne!), sokat segítenék vele a háborút követő idők halász-társadalmán. Ma pedig a közönségnek és a közellátásnak tennének ezzel értékes szolgálatot, hiszen mindnyájunknak érdeke, hogy amink van, a lehető legjobban, legtakarékosabban, legízletesebben készítsük el.

Uzoni László.

Hegyvidéki víztároló medencék halászati jelentősége

A TISZAI NAGY ÖNTÖZŐRENDSZER ÉS A TÁPLÁLÁSÁRA ALKALMAS HEGYVIDÉKI TÁROLÓK HELYSZINRAJZA

A mezőgazdaság fejlesztése érdekében hazánkban 200.000 kat. hold tiszamenti terület öntözését kívánja a Földművelésügyi kormány bekapcsolni a magasabb mezőgazdasági kultúrába. Ez a hatalmas és koraszalkotó munka igen nagy lehetőséget nyit e területen tógazdaságok létesítésére. Azonkívül az öntözőcsatornák, a tiszai duzasztómú is, valamint a síkvidéki és hegyvidéki tárolómedencék halásztása komoly halászati értéket jelentene. Jó előre fel kell készülnünk rá tanulmányozva a kérdést.

Kárpátalja és észak Erdély visszatérésével lehetővé vált, hogy vízfolyásaink forrásvidékein lévő kedvező vízterei és víztározási lehetőségekkel tervszerűen foglalkozzék az F. M. szervezte Vízterő Tanulmányi Hivatal.

A felső és középső Tisza vízgyűjtőterülete újra egy kézben van. Az Alföldünket legjobban érintő tiszai vízgazdálkodás korszerű megoldásához szükséges hegyvidéki víztárolási lehetőségekre az Öntözésügyi Hivatal is behatóan foglalkozott már jó előre a hegyvidéki víztárolással. A hegyvidéki víztárolás útján nem csak az öntözés, hanem más országos érdekű vízgazdálkodási feladatok, nevezetesen a vízterő termelés, a hajózás javítása, katasztrófális árvizek szintjének csökkentése, a városok és községek ipari, valamint ivóvíz ellátásának megoldása és nem utolsósorban a halászat javítása említendő.

A Tiszántúli öntözésére vonatkozó keretű tiszalöki duzasztómúhoz csatlakozó tiszai nagy öntöző rendszerben 200.000 kat. hold kiterjedésű terület öntözését irányozza elő. A vízkivételhez szükséges duzasztómú Rázom-pusztánál Tiszalök község és a Bodrog torkolat alatt kb. 25 km-re létesül. A Tiszából itt ágazik ki az egész öntözőcsatorna rendszert tápláló hajózható, öntöző főcsatorna, mely Búdszentmihály, Hajdunánás, Balmazújváros, Hajduszoboszló érintésével Bakony-

szeg alatt torkollik a Berettyóba. A csatorna egy része már elkészült, sőt azt az Öntözésügyi Hivatal halasztotta is.

A keretű szerinti 200.000 kat. hold öntözéséhez a csatornában keletkező veszteségek figyelembevételével kat. holdanként a tenyészidőben másodpercenként 0,30 liter állandó vízszugarat kell biztosítani, ami az egész öntöző területre ke- reken 60 m³/sec. öntözővíz szükségletet jelent a vízkivételi mű helyén. Ennek a vízhozamnak a szállítására épül az öntöző főcsatorna. A tenyészidőt, és egyben az öntözési időszakot ápr. 15-től szept. 15-ig terjedő 153 napos időtartamban állapították meg.

Tokajnál, (a legközelebbi vízmércénél) a Tisza vízgyűjtő területe kereken 49.000 km². 40 évi átlagban a közepes vízhozam másodpercenként 502 m³, ami évi 15,8 milliárd m³. A legnagyobb vízmennyiség 1941 évben folyt le, a vízhozam ekkor átlagban 1.000 m³/sec. volt, az évi vízmennyiség 31,8 milliárd m³ volt. A legszárazabb év a vizsgált 40 év közül az 1904-es esztendő volt, 242 m³/sec. átlagos vízhozammal és 7,6 milliárd m³ évi vízmennyiséggel.

A Tokajnál észlelt legnagyobb vízállás 872 cm volt, kb. 4.000 m³/sec. vízmennyiség, míg a legkisebb — 142 cm, kb. 53 m³/sec. vízhozammal.

A Tiszán érkező vízmennyiségből öntözésre mindaddig semmi sem tartható vissza, amíg a vízhozam nem haladja meg a hajózáshoz feltétlenül szükséges legalább 100 m³/sec. vízmennyiséget. Az igénybeveendő 60 m³/sec állandó öntöző vízmennyiség kereken évi 793 millió m³-nak felel meg. A legszárazabb esztendőben ennek a vízmennyiségnek fele sem vehető ki a Tiszából. Száraz esztendőben az öntözővízszükségletet síkvidéki, és hegyvidéki, vagy vegyes tárolással kell biztosítani. A tárolt víz felhasználására legkorábban jún. hó elején van szükség, mert

eddig az időpontig a Tisza vízhozama mindig biztosítja a hajózás egyidejű fenn tartása mellett az állandó öntözővízszükségletet.

Az Öntözésiügyi Közlemények 1943. évi egyik számában Mosonyi Emil a Vízterítési Hivatal vezetője részletes vizsgálatait közli a síkvidéki és a hegyvidéki tárolás összehasonlítására. Míg az elszívárgási veszteségeknél nem mutatkozik számottevő különbség, addig a párolgást illetően a hegyvidéki tárolásnak igen nagy előnyei vannak. A tárolási időszak hosszabb, mint az öntözési időny. 6 hónap alatt síkvidéki tárolásnál a veszteség 500—550 mm-re tehető. 2 és 2½ m tárolómélység esetén 27—22% a vízvesztés. Elszívárgással együtt kerekén 33%. Ennek figyelembevételével a legkedvezőtlenebb szárazévet véve figyelembe, 40.000 kat. hold kiterjedésű 230 km² nagyságú tavat kellene létesíteni. Hegyvidéki tárolás esetén 12—18 km² nagyságú tó elégséges és a veszteség alig 5%.

A tisztalóki duzzasztótól mintegy 350 km-re fekvő hegyvidéki tárolókból a víz 3—4 nap alatt jut el az öntözés helyére. Előnye a hegyvidéki tárolásnak, hogy a Tisza kis vízhozamát lényegesen és állandóan emeli. A medret aszályos esztendőknél nyarán is állandóan magasabb szinten tartja. A síkvidéki tároló medence szivattyúzás nélkül évente csak egyszer tölthető meg és a veszteség levonásával a hasznos vízmennyiség a befogadóképesség 2/3-a. A hegyvidéki tárolómedence egy-egy befogadóképességének évente többszörösét is hasznosíthatja. Megfelelő nagyságú medencével elérhető, hogy akár több éves időszakban is egyetlen vízcsepp se menjen veszendőbe.

A síkvidéki tárolás másik nehézsége, hogy a duzzasztóművet tavasszal hosszú ideig kell igénybevenni duzzasztásra, ami a környező területeken jelentős talajvíz emelkedést idéz elő. Az öntöző vízmennyiségnek teljesen hegyvidéki tárolással való biztosítása gazdaságosabb a vegyes tárolásnál is. Vegyes tárolás esetén Büdösközi közpénz közelében mintegy 7.700 kat. hold kiterjedésű területen lehetne 120 millió m³ vizet tartani.

A hegyvidéki tárolásnak előnye, hogy a vízerő szolgáltatása állított vízmennyiségnek egy része felhasználható öntözés céljára, de az alsó szakaszon létesíthető vízerőművekre is kedvező hatással lesz. Ez minket, nem utolsósorban, a szennyvízek kártételének csökkentése miatt is érint. A gyárpar fejlődésének a szennyvíz mennyisége állandó növekedése felel meg.

A tiszai nagy öntözőrendszer már épül; az öntözőrendszer teljes kiépítése és az öntözőgazdálkodás nagyobb területen való bevezetése azonban hosszabb időt, — előreláthatólag 8—10 évet — igényel. Ugyanennyi idő kell a hegyvidéki tárolómedencék előmunkálataihoz, tervezéséhez és megépítéséhez is.

Hegyvidéki tárolás esetén is szükség van az öntöző főcsatorna közvetlen közelében egy kisebb 1—2.000 kat. hold nagyságú síkvidéki tárolóra, amelynek befogadó képessége, mintegy 20—40 millió m³. Ez a medence az öntözővíz fogyasztásában mutatkozó ingadozást egyenlíti ki.

Az összes szobajöhető 10 millió m³-nél nagyobb tárolási lehetőségek a Tisza és mellékvölgyeiben az alábbiak:

Az Ung vízgyűjtőterületén:

az Útcáska (Ulicska) völgyében	20 millió m³
a Lyuta völgyében	30 " "
a Turica völgyében	15 " "
a Sipot völgyében	15 " "
a Latorca völgyében Szolyva felett	70 " "

A Nagygagy vízgyűjtőterületén:

a Nagygagy völgyében Alsóbisztra felett	90 " "
a Nagygagy felső völgyében Majdánka felett	40 " "
a Repinka völgyében	30 " "

A Talabor vízgyűjtőterületén:

a Talabor völgyében Bolcárja felett	90 " "
az Ozeranka völgyében	25 " "
a Técső patak medencéjében	120 " "

A Tarac vízgyűjtőterületén:

a Luzsánka völgyében	25 " "
a Teresel völgyében	10 " "
a Tarac völgyében Tarackraszna felett	20 " "

A Visó völgyében

Összesen	1680 millió m³
----------	----------------

A tárolási lehetőségek közül legjobb a Visó-medence rendkívül nagy befogadó képessége. Ez az egyetlen tároló, amely egymagában is fedezni tudná a 200.000 kat. hold teljes öntözővízszükségletét. A Kárpátok medencéjében összesen két, egyenként közel 1 milliárd köbméter befogadó képességű tároló létesíthető, az egyik a Visó, a másik az Árva völgyében. A szlovák állam az Árva és a Fekete-vágon már megkezdte egy-egy nagy tároló előmunkálatait, sőt az Árva-i tároló medence építése is megindult.

A Visó völgyében a völgy elzárására három hely is alkalmas; a legalkalmasabbnak vélt helyen kb. 90 m magas gátat kellene építeni a 900 millió m³ tároló térhez. A Visó völgyi medence az öntöző vízszükségleten kívül oly nagy vízmennyiséget tárolhat, ami az összes vízgazdálkodási igényeket kielégítheti.

A Visó völgyi tároló medence vízgyűjtő területe 1500 km². A Visó vízhozama a 40 vizsgált évben összesen 45 és fél milliárd m³-re tehető. A Visó vízgyűjtő területének átlagos csapadékmennyisége, valamint a völgy lefolyása tényező igen kedvező. A tároló medence legnagyobb befogadó képessége 900 millió m³, ebből az öntözés a vízerő és a hajózás igényeinek kielégítésére együttesen 700 millió m³ térfogat-részt szolgál. A fennmaradó 200 millió m³ térfogatrész csak az árvíz visszatartására használható fel. A tervek szerint a medencének a legszárazabb időben sem szabad teljesen kimerülnie, legalább 60 millió m³ a víztartalék. Vízerőtermelés céljára kb. 25 m³/sec állandó vízhozam vehető figyelembe. A visói tároló medence nem képes ugyan befogadni a nedves esztendőknél teljes vízfeleslegét. Kerekén egy negyed részét kell csupán, mint felesleget, ami mint vízerő hasznosítható.

A visóvölgyi hegyvidéki tárolás európai viszonylatban is a legnagyobb szabású, a Tisza völgy öntözési gazdálkodásában pedig korszakalkotó. Eddig a műszaki adatokat soroltuk fel, melyek azonban a halászat és a halgazdálkodás alapfeltételeit szolgáltatják. Vizsgáljuk most már azokat a lehetőségeket, amelyek a nagy tároló medence jelentőségét, valamint a Tisza kisvízeinek növelésére is a haltermelés fokozására jelent.

A Visó-völgyi tároló legmagasabb szintje 433 m. A tároló hossza kb. 28 km, a tó felülete 27 km². A legkisebb 60 millió m³ tárolás esetén vízszíne a maximális vízszín alatt 48 m. Vízfelülete a duzzasztótól kb. 12 km-re hat fel.

Jó példa számunkra a németországi Eder tároló medence halászati viszonyai. Az Eder tároló medence 1914-ben készült el és 200 millió m³ vizet tárol. Hossza 27 km.

A Visó-völgyitárolónál az új halfajták betelepítésére a híres peipusz morina jöhetne tekintetbe, valamint a tavi és a tengeri pisztráng. A tároló medence üzembehelyezése után, a tároló alatti területek halászati viszonyai is nagy mértékben módosulnak. A mélyebb, hidegebb vízrétegek állandó beborítása esetén a pisztráng, galóca és pénzés pír régiója lejjebb fog kerülni. A duzzasztó azonban meggátolja az ívó halak feljutását az ívóterületekre, úgy hogy már az építés megkezdésekor készen kell lenni a mesterséges keltető és ivadéknevelő telepeknél, ahol galócát, pénzés pírt és pisztrángot tudunk nevelni. Ezáltal elérhetjük, hogy a tároló következtében feltétlenül beálló víztermészeti alakulások javunkra szolgáljanak.

Az a nagy nemzetgazdasági érték, amit a halállomány nemesítése és fokozása halászati és horgászati szempontból jelent, feltétlenül megköveteli, hogy a tároló építési költségeinek előirányzatánál megfelelő összeg fordítását a halászati kérdések megoldására is.

K. Gy.

Előzetes beszámoló a németországi tanulmány-utamról

Írta: DR. WOINAROVICH ELEK kir. főadjunktus.

1943. szeptemberében kaptam meg a Mitteleuropaerischer Wirtschaftstag igazgatójának levelét, ebben értesített arról, hogy kilenc hónapos német-ösz-töndíjat kaptam.

Az útlevel, kiutazási és beutazási engedély beszerzése a mai háborús időknek megfelelően meglehetősen körülményes volt. Így december 2-án indultam útnak. Másnap jelentkeztem a Berlin-Friedrichshageni Halászati Intézetben. (Reichsanstalt für Fischerei.) WILLER professzor az intézet igazgatója tájékoztatót a munkalehetőségekről. Először a békés halak táplálkozásának kérdésével kezdtem foglalkozni. Sajnos nem jutottam túl az irodalmi adatok összegyűjtésén, mivel az intézet december 24-én egy angol-szász repülő-támadáskor teljesen megsemmisült.

A berlini tartózkodásom így céltalan-ná vált. A München-i és Breslau-i intézetek is hasonló sors előtt voltak, tehát úgy határoztam, hogy az akkor még biztonságos Königsberg-ben folytatom tanulmányaimat. A Königsbergi egyetemi Halászati Intézetnek igazgatója LEHMANN professzor készségesen volt segítségemre.

A téli hónapokban az Intézet gyűjteményében lévő ivadék halak (compó, ponty) gyomortartalmát dolgoztam fel. Azonkívül a pontytenyésztés és pontyos tógazdaságok tudományos és gyakorlati kérdéseivel (ivadéknevelés, takarmányozás, trágyázás mellékhalak, stb.), továbbá a süllőivadék nevelés és mesterséges ikra keltetés kérdésével foglalkoztam.

A tavasz folyamán több szabadvízi halásztelepet és magánkézből lévő költőházat (ahol maréna csuka és süllő ikra keltetés folyt) tekintettem meg. Ezenkívül számos kicsiny és nagy halfüstölő telepen is látogatást tettem.

Júliusban több hétig dolgoztam a

Lötzen-i hálókonzerváló intézetben, ahol az intézet fiatal tudós vezetője dr. v. BRANDT megismertett a hálókonzerválás gyakorlati fogásaival és a hálóanyagok vizsgálatával.

Július első felében a Königsberg közelében lévő Haff-ok (a keleti tengerből lefűződött édesvíz jellegű sekély nagy tavak) jellegzetes és sok tekintetben ősi halászat módjaival foglalkoztam.

Július második felében Keletporoszországból az Alpokban lévő Lunz a m See-be utaztam. Itt a világhírű Hydrobiológiai Állomáson egy limnológiai tanulmányon vettem részt. A tanfolyam előadói között szerepeltek az állomás igazgatója RUTTNER, valamint BREHM és KOLKOWITZ professzorok.

Az augusztus hónapban tervezett körutazásom nem sikerült az időközben életbeléptetett vasut-korlátozás miatt. DEMOLL professzor meghívására e hónapban a München közelében lévő Wielenbach-i kísérleti pontyos tógazdaságba utaztam, ahol a kísérleti tógazdaságok munkájának egyes részleteit (halnemesítés, takarmányozás, trágyázás) ismertem meg. Látogatást tettem München város tógazdaságában is, ahol a város szennyvizével trágyázott tavakban kiváló minőségű pontyot és pisztrángot tenyésztenek. A rendelkezéseimre álló irodalom alapján a szennyvizek ezen értékesítési módjával részletesen is megismerkedtem.

Augusztus végén Bécs-be utaztam. A hazautazási engedélyem kérése miatt a bécsi Duna kutató Intézetben dolgoztam. Tanulmányutamról szeptember 12-én tértem haza.

E rövid beszámoló keretén belül nem sorolhattam fel mindazokat a halászati, haltenyésztési és halértékesítési kérdéseket, melyekkel foglalkoztam. Remélhetően a jövőben alkalmam lesz a „Halászat” hasábjain érdekes és értékes tapasztalataimat olvasóinkkal is ismertetni.

HALÁSZATI ÉV

BARTA KÁROLY, BÁLDY BÁLINT, JACZÓ IMRE DR., JÁSZFALUSI LAJOS DR., L. KISS ALADÁR, N. N., NYÁRY JÁNOS, SÁNDOR KÁROLY, SIMON FERENC, TÓTH JÓZSEF, UNGER EMIL DR., UZONI LÁSZLÓ és VÁSÁRHELYI ISTVÁN közreműködésével szerkesztette: IFJ. DR. SZABÓ ZOLTÁN.

NOVEMBER HAVI TEENDŐK.

Pontyos tógazdaság.

A tavak vizének leeresztését folytatjuk. November a lehalászás hónapja. A lehalászás mikéntje tógazdaságok szerint változik, de mindenütt a legnagyobb gondossággal történik. Fontos, tehát arra mindig ügyelni kell, hogy a tavainkban legyen elegendő vizünk, nehogy nem várt időváltozás esetében (pl. szélvihar, erős felmelegedés) visszülköljünk fel a halágyban. Ilyenkor feltétlenül biztosítanunk kell a halágyban v. azonkívül összese-reglett halaink vizellátását.

A lehalászás előtt a telelőket üzemképes állapotban kell hozni. Megkezdjük a telelők duzzasztását. A szivárgó v. túlfolyó víz útját eltömítjük (pl. lótrágyával).

A lehalászás tervszerűen történik. A lehalászáshoz szükséges szerszámokat, kádakat idejében előkészíthetjük. A lehalászásnál segítők mindegyike ismerje feladatát. Estére a halászatot — válogatást félbe hagyjuk. Éjjelre öröket állítunk. Gondoskodjunk a telelők állandó, bő vizellátásáról.

Pisztrángos tógazdaság.

A magasabb szinten levő pisztrángos tógazdaságoknál a tavak e hó végére már befagynak. Így itt nem etetünk. Alacsonyabb szinten, főleg a forrás táplálta tavakban folytatjuk az etetést. A tavakban tartott sebespisztráng anyák megkezdik az ivást is, tehát megindul az ikra termelés. Lassan megtelik ikrával a költőház. Az ikrák ápolását gondosan folytatjuk.

Nyíltvizek halászata.

A magasabb hegyvidéken befejeződik a sebespisztráng és pataki sziaibling ivása. Ugyanakkor az alacsonyabb hegyvidéken még javában tart. Így igyekezzünk minél több ikrát gyűjteni.

Szivárványos pisztráng, galóca, pír a napsütéses időben, déli órákban jól fogható.

Sportforgászat.

E hó elején hozzuk a horgászladikunkat a partra. Kívül és belül alaposan mossuk meg. Az eltávolítható részeit szereljük le és raktározzuk el. A ladikot fennkel felfelé fordítjuk, elejét és tatját egy-egy nagyobb köre helyezzük. Ha eső és hó nem esik, tehát remélhető, hogy ladikunk kiszárad, úgy fenekét húzzuk be vékonyan kátránnyal.

Novemberben jól fogható még a tarka menyhal, a nyílt vizek halászatában említettek kivül. Ha a víz nem hült le még teljesen, jól kap még a csilantók után a csuka. De még pergetett, döglött hallal csalizott horogkészséggel is eredményesen foghatjuk. A ragadozó őn is fogható még úsztatott, gilisztával csalizott horogkészséggel.

Ráktenyésztés.

Melegebb vizekben a párosodás még tart. Munkánk csupán a rák fokozott védelme.

Személyi hírek

Jolánkai Vilmos †
1878—1944.

Váratlanul, rövid szenvedés után, tünt el körünkből szeptember 27-én Jolánkai Vilmos ny. igazgató főmérnök, aki legutóbb az Országos Halászati Felügyelőségen nyert beosztást.

Nevét olvasóink is ismerik. Nemcsak szakírónk volt, hanem Ő volt lapunk „Társulatok-Egyesületek” rovatánál már évek óta az összes Halászati és Ármentesítő Társulatok életének és működésének hű közlöje, ismertetője.

Az összeomlás — a Trianoni szomorú békeszerződés — előtt Bács-Bodrog vármegyében a Ferenc csatorna érdekeltségek vezetője volt. Mint a Ferenc csatorna életének legjobb ismerője hosszú éveken keresztül intézte, irányította a csatorna ármentesítési és halászati munkálatait.

Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni.

Olvasóinknak!

A 12.000/1944. számú miniszterelnöki rendelet 4. §-ának értelmében (megjelent a Budapesti Közlöny f. évi szeptember 28-i 221. számában) lapunk ideiglenesen csak 4 oldalra jelenhet meg.

*

Lapunk szerkesztősége f. hó 14-én Tinnyéről visszaköltözött Budapestre. (Levél cím tehát ezentúl és ismét: „Halászat” szerkesztősége. Budapest, II., Herman Ottó út 15. IV. épület. (Országos m. kir. Halélettani és Szennyvízvizsgáló Intézet.)

*

A lapunk oldalszámának korlátozása miatt a jövő havi és következő számainkra maradtak a következő cikkek.

DR. MIKA FERENC ÉS DR. VITÉZ VARGA LAJOS: A dunai galóca (Salmo huchó L.) (Folytatás).

DR. VITÉZ VARGA LAJOS: A halászhalókrovarellenségei. BERNÁTH ISTVÁN: A süllők kedvenc tartózkodási helyei.

FARKAS JÁNOS: Vadlibák a halastóban.

HIVATALOS RÉSZ-ben: Rendeletkivonatok. (K. GY.)

TÁRSULATOK-EGYESÜLETEK rovatban: A kettős Körös halászati társulat közgyűlésének ismertetése. († J. V.)

LAPSZEMLE rovatban: Görögország édesvízi halai. DR. ROTARIDES MIHÁLY ismertetése.

ÚJDONSÁGOK-VEGYESEK rovatban: Részletek a szerkesztőségünkbe küldött levelekből (SZ. Z.) és a Szivós békáról szóló folyóirati szemle (L. K. A.)

Valamint elmaradt a SZERKESZTŐI ÜZENETEK rovat.

Ezért elnézést kér a lap szerkesztősége a cikkek szerzőitől.

*

A lapterjedelem korlátozással kapcsolatban értesítjük t. Hirdetőinket, hogy a szerkesztőség ideiglenesen a hirdetések méretét csökkentette.

Az Országos Halászati Egyesület kiadványai:

Winkler Lajos vízvizsgáló módszereinek alkalmazása a limnológiában Irta: Dr. Maucha Rezső. Ára: 10.— P

Természetes pisztrángos vizeink hasznosítása Irta: Dr. Mika Ferenc és dr. vitéz Varga Lajos. Számos képpel. Ára: 8.— P

A rák életmódja, fogása, elterjedése és telepítése Irta: Vásárhelyi István. Számos képpel. Ára: 2'50 P

A pézsmá pocok (Fiber zibethicus L.) Irta: Vásárhelyi István. Számos képpel. Ára: 1'50 P

A pénzes pér (Thymallus thymallus L.) Irta: Dr. Mika Ferenc és dr. vitéz Varga Lajos. Számos képpel. Ára: 2'40 P

Magyarország halai és halászata Irta: Dr. Unger Emil. Számos képpel. Ára: 3'20 P

A haltermelés biológiai alapjai Irta: Dr. Unger Emil. 2 képpel. Ára: 2.— P

A halak hideggel való konzerválása Irta: Dr. Unger Emil. Ára: 2.— P

Bácskai halász szakácskönyv (Délvidéki halászati alap) Ára: —'40 P

Megrendelhetők valamennyi könyvkereskedésben.

Főlerakat-főbizományos: **KILIÁN FRIGYES UTÓDA**
m. kir. egyetemi könyvkereskedése Budapest, IV., Haris-köz 2.

ÁRJEGYZÉS.

A budapesti halnagykereskedőtől vett értesülés szerint 1944. évi július hó folyamán a nagybani halárak kg-ként az alábbiak voltak:

Élőponty P	— — 7.70	Kárász P	2.— — 3.—
Jegelt ponty P	6.40 — 7.40	Féherhalak P	1.60 — 7.—
„ harcsa P	10.— — 18.—	Balatoni fogas I. oszt. P	22.—
„ fogassüllő P	10.— — 18.—	„ „ II. „	P 21.—
Csuka P	7.— — 10.—	„ „ III. „	P 20.—
Kecsege P	12.— — 14.—	„ „ IV. „	P 19.—

Jellic Viktor Halnagykereskedő és halászmester

Elvállalok minden tó és vad tó lehalasztást. Veszek mindenféle folyóvízi és tógazdasági halat.

Iroda és üzlet: Budapest, XIII., Dunasor 1.

Telefon: 495-585

Csárda: Budapest, XIII., Népsziget.

Telefon: 495-736

VESZÜNK!

20-40 dekás kétnyaras gyorsnövésű nemes pikkelyes

Pontyvadékok,

ab Balaton. Mennyiségi és minőségi átvétel bizottság által Siófokon vagy Fonyódon kikötőjében. Ajánlatok a

Balaton halászati r. t. Siófok címére.

BROZSEK JÁNOS

Halnagykereskedő

Veszek mindenféle folyóvízi és tavi halat.

Iroda és üzlet: Budapest, IX., Csarnok-tér 3-4. Telefon: 386-364.

Gróf Jankovich-Bésán Elemér

Halnagykereskedése

Iroda: Budapest, Ferenc József rakpart 17. Tel.: 186-299.

Üzlet: Bp., IX., Központi Vásárcsarnok. Tel.: 185-273, 185-484.

PRISTER MÜVEK

hydrotechnikai és építő r. t.

Budapest, XII. ker., Maros-utca 6/a
Telefon ideigl.: 159-060 és 153-411.

Sado házi kiserítő, Szab. derítőbetétek, biológiai szennyvíztisztító szennyvízátelző telepek, mélyépítés-vízépítés.

SUMONYI TÓGAZDASÁG

Tóth József és társai

HALKERESKEDÉSE

Folyóvízi és tavi halak vétele és eladása nagyban és kicsinyben. Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Telefon: 185-740.

ZIMMER FERENC

HALKERESKEDELMI R. T.

Budapest, IX., Gönczy Pál-utca 4. Tel.: 185-448.

Vesz minden mennyiségű piaci és tenyész pontyot.

Tógazdaság berendezésére alkalmas területeket keres, esetleg meglévők kibővítésére vállalkozik.

Királyi étel a hal, felszerelése fejedelmi lehet, ha

Horgász sport szaküzlet Budán, Margit-körút 7.

STADION-nál veszi

Viszonteladónak árendédmény.

A lap kiadásáért felelős: ifj. dr. Szabó Zoltán.

Lapzárta minden hó 25-én.

Magyar Tógazdaságok és Halkereskedelmi Részvénytársaság

Igazgatóság: Budapest, V., József nádor-tér 8. Telefon: 180-921, 180-922. Levélcím: Budapest 4., postafiók 271. Távirati cím: Tógazdaságok. Üzlet és raktár: Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Telefon: 185-636. Elárúsítóhely: Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Telefon: 185-636. Szállítási iroda: Budapest, XI., Budaörsi-út 87. Telefon: 468-716. Megvásároljuk tógazdaságok és szabadvízi halászatok egész haltermését. Szállítunk elsőrendű, gyorsnövésű egy- és kétnyaras tenyészpontyot, anyapontyot, egyéb tenyészhalat és megtermékennyített fogassüllőikrát.